Irena Smetáčková

Název příspěvku

Učitelská týmová supervize jako ochrana před vyhořením (Supervision as protective factor against burnout syndrome among teachers)

Klíčová slova v ČJ

vyhoření, supervize, intervize, učitelé, pedagogický sbor

Klíčová slova v AJ

Burnout, syndrome, supervision, intervision, teachers, teachers´ team

Cíle v ČJ

Příspěvek představuje analýzu souvislostí mezi supervizí a dalšími technikami kolegiálního sdílení a syndromem vyhoření u vyučujících na základních školách. Cílem bylo zjistit, zda učitelské týmové supervize a další techniky kolegiálního sdílení mohou sloužit jako protektivní faktor proti syndromu vyhoření a pokud ano, jak často v současnosti školy supervize a další techniky využívají, co od nich očekávají a jaké překážky při jejich zavádění vnímají.

Teoretická východiska v ČJ

Dosavadní výzkumy naznačují, že pracovní vztahy jsou důležitým faktorem, který má obousměrný efekt. Špatné vztahy působí jako zdroj stresu, a tedy přispívají ke vzniku syndromu vyhoření (Poschkamp, 2013; Brackett et al., 2010). A naopak kvalitní pracovní vztahy zvyšují profesní well-being a spokojenost (Martin & Dowson, 2009; Buchwald, 2013). Vztahy v učitelských sborech přitom zahrnují jak vztahy osobní, přátelské, tak vztahy kolegiální, profesní. Kolegiální, profesní vztahy jsou prostorem pro vzájemné inspirování a posilování odborných kompetencí. Za přínosné je nejen předávání konkrétních didaktických tipů, ale zejména prohlubování profesní (sebe)reflexe (Greenglass et al., 1997). Oba druhy přínosu přitom mají potenciálně vliv na míru prožívaného učitelského stresu a tedy na vznik syndromu vyhoření (Skaalvik & Skaalvik, 2014). Ačkoliv má supervize pozitivní efekty, je otázkou, zda je tak českými školami vnímaná a zda jsou školy připravené využívat její možnosti.

Metodologie v ČJ

Příspěvek spojuje analýzu dat ze dvou výzkumů. Jedním byl výzkum učitelského vyhoření, který využíval učitelský dotazník (n=2394). Druhým byl výzkum technik učitelského profesního sdílení, který zahrnoval ředitelský a učitelský dotazník (n=2361). Z prvního výzkumu se zaměřujeme na hodnocení kvality odborných i

osobních vztahů v učitelském sboru a na vazbu mezi vyhořením a zkušenostmi se supervizí. Druhý výzkum pak již byl cíleně zaměřen na to, jak vyučující a ředitelé/ky hodnotí potenciál supervizí a zkušenost s nimi. Statistické zpracování dat zahrnovalo zejména t-testy a regresní analýzy.

Závěry v ČJ

Analýzy prokázaly, že vyučující ze škol, které pravidelně či alespoň občasně realizují supervizní setkání, vykazovali vyšší profesní spokojenost, lépe hodnotili vztahy v učitelském týmu a skórovali níže ve škále syndromu vyhoření. Z ředitelského a učitelského dotazníku vyplynulo, že mnoho vyučujících i ředitelů/ek škol nemá o supervizích dostatek informací. Pokud však školy supervize využívají, hodnotí je jako funkční a přínosné. Za hlavní překážku je považována časová náročnost a neochota vyučujících mluvit o negativních zkušenostech s vyučujícími, s nimiž nejsou v dobrých osobních vztazích.

Souhrn příspěvku v AJ

As has been shown by many several studies, relationships among teachers has an effect on professional satisfaction and burnout syndrome. One of the way how the quality of relationships can be promoted is supervision or intervision. Through such techniques teachers develop respect and inspire each other. The aim of our paper is: 1) to find out whether supervision works as protective factor against burnout syndrome, 2) to find out how teachers and principals experience supervisions and to what barriers they face. Our first study included 2, 394 teachers, the second study included 2361 teachers and principals working in Czech grammar schools. The analysis show that there exist negative correlation between supervision and burnout syndrome. However, many schools does not have enough information about these methods. As main barriers are seen time and unwillingness to share negative experience with other teachers.

Bibliografie

Martin, A. J., & Dowson, M. (2009). Interpersonal relationships, motivation, engagement, and achievement: Yields for theory, current issues, and educational practice. Review of educational research, 79(1), 327−365.

Greenglass, E. R., Burke, R. J., & Konarski, R. (1997). The impact of social support on the development of burnout in teachers: Examination of a model. Work & Stress, 11(3), 267−278.

Brackett, M. A., Palomera, R., Mojsa-Kaja, J., Reyes, M. R., & Salovey, P. (2010). Emotion-regulation ability, burnout, and job satisfaction among British secondary-school teachers. Psychology in the Schools, 47(4), 406−417. doi: 10.1002/pits.20478.